

Atso Haapanen

KAUKOPARTIO
RASTAS

Tosipohjainen sotaromaani

KARISTO
HÄMEENLINNA

© Atso Haapanen ja Karisto / Kustannusosakeyhtiö Otava 2021

ISBN 978-951-1-38357-4

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2021

Tämän kirjan kaikki tapahtumat ja nimet ovat todellisia.

Kirja perustuu kaukopartio Rastaan 20.–25.8.1942
tekemään partiomatkaan ja sen partiokertomukseen.

1. luku

Ylikersantti Kaino Rastas pysähtyi suuren kiven viereen ja pyyhkäisi poskelleen lentäneen kärpäsen tiehensä.

– Mitä nyt? Lempiäinen kysyi hiljaa.

– Ei mitään, Rastas vastasi hiljaisella äänellä. – Luulin kuulevani jotakin, mutta tuskin se oli mitään.

Miehet tähyilivät ympärilleen. Rastas vilkaisi taakse jääneitä omia taisteluasemia kohti ja katsoi sitten ympärillään olevia miehiä. Nämä näyttivät totisilta, niin kuin aina ennen partiomatkaa.

– Jatketaan matkaa, Rastas sanoi sitten.

Miehet lähtivät ripeästi marssimaan eteenpäin konepistoolit ampumavalmiina. Jostakin kaukaa kuului kumea tykkitulen ääni, kertoen vihollisuuksien olevan käynnissä asemasodasta huolimatta.

Partion johtajana toiminut ylikersantti Rastas oli luotavaisin mielin partiomatkan onnistumisen suhteen. Tälle kuuden miehen kaukopartio ”Rastaalle” oli annettu tehtäväksi vihollisen selustassa olevien joukkojen sijainnin tiedustelu Varbinitšin, Petšenitsyn, Šapšan, Ruskonitsyn, Savijärven ja Ljugovitsin seuduilla. Tehtävään kuului myös ottaa selville joukkojen siirrot sekä tarkkailla matkan varrella olevien maanteiden liikennettä.

Ylikersantti Kaino Rastas tiesi voivansa luottaa partiokavereihinsa. Tulkkina toiminut sotilasvirkamies Aleksander Sederholm, kersantti Urpo Lempiäinen, alikersantti Vilho Hännikäinen ja radistina toiminut alikersantti Unto Perkko olivat jo kokeneita partiomiehiä. Näistä Sederholm ja Perkko olivat viimeksi pari kuukautta aiemmin samoilleet kaukopartio Auvisen tiedustelumatkalla melkein samoissa maisemissa kuin nytkin oli tarkoitus kulkea. Näiden viiden partiomiehen lisäksi matkalle oli määrätty Jalkaväkirykmentti 13:een kuulunut ylikersantti Bo Nilsson, joka tunsi oman etulinjansa etumaaston.

– Tavanomainen partiomatka, Lempiäinen mietti ääneen harpatessaan pienen mättään ylitse.

– Mitä? Rastas kysyi.

– Ajattelin vain itsekseni.

– Onko se jo vanhuuden höppänyyttä? alikersantti Hännikäinen naurahti.

– Taitaa olla hiipivää hulluutta!

– Ollaan hiljaa, Rastas varoitti. – Korvat ne on ryssilläkin!

Partio jatkoi varovaista matkantekoaan. Rastas tiesi Lempiäisen olevan oikeassa. Periaatteessa partiomatkan piti olla tavanomainen tiedustelumatka, jonka aikana ei suoritettaisi hävitystöitä, mutta sota oli outo kaveri, kumppani, johon ei ollut luottamista. Tilanteet voisivat vaihtua nopeastikin ja helposta tehtävästä voisi tulla helvetillinen kamppailu henkensä säilyttämiseksi.

– Hyvä tästä tulee, Rastas huokaisi hiljaa.

Vieressä kävellyt Hännikäinen vilkaisi häntä.

– Puhutko sinäkin itseksesi, vai onko hulluus tarttuvaa? Hännikäinen vinoili.

- Sota on tappava ja tarttuva tauti, Rastas hymähti.
- Ehkä hulluudella siitä selviää hengissä!
- Sittenhän meillä ei ole hätää.

Oli elokuun 20. päivä vuonna 1942. Partio oli ylittänyt omat taistelulinjat kello 13.00 Verhotinsuon pohjoispuolelta.

Rastas kohensi kaulassaan roikkuvan konepistoolinsa asentoa. Samassa läheinen pensas heilahti. Rastas käänsi nopeasti konepistoolinsa piipun osoittamaan pensasta kohti. Hän oli jo aikeissa painaa liipaisinta, kun hän näki jäniksen loikkivan pensaasta alta hurjaa vauhtia pois päin.

- Meinasitko ampuu? Sederholm kysyi Rastaalta.
- Vähintään luulin politrukin käyttävän puskassa.
- Tuskin lähettyvillä on ryssiä, Hännikäinen totesi.
- Jänis pelästyi vasta meitä.

– Ollaan silti varovaisia, Rastas sanoi hiljaa. – Eikä huudella turhia.

Partio jatkoi matkaa suon länsireunaa pitkin, sen lounaiskulmaan.

- Käännyttään etelään, Rastas ilmoitti.

Partio vaihtoi suuntaa. Neljänsadan metrin kävelyn jälkeen kärjessä kulkenut Rastas pysähtyi.

– Edessä on polku, Rastas ilmoitti ennen kuin kukaan ehti kysyä pysähdyksen syytä.

– Näyttää ryssien partiointipolulta, Perkko totesi. – Kulkevat tätä pitkin ja varmistavat ettei kukaan tule niiden puolelle.

– Saahan sitä varmistaa, Rastas totesi. – Painellaan yli, ennen kuin ne tulevat. Ei niiden partiointiajoista tiedä.

Miehet ylittivät polun varoen jättämästä siihen ylityksestä kertovia jälkiä.

Vajaan kilometrin kävelyn jälkeen Rastas pysähtyi. Hän vilkaisi karttalaukussaan olevaa karttaa.

– Käännyttään itään.

Rastas sääti kompassiinsa uudet lukemat ja partio jatkoi jälleen matkaa.

Vaikka miesten reput olivatkin painavat usean päivän muonasta johtuen, he eivät olleet vielä matkan rasituksista väsyneitä, joten heidän kulkunsa oli nopeaa.

Pian partio tuli radan varteen.

– Siinä se on, Rastas totesi rataa osoittaen. – Ja siinä sen pitää kartan mukaan ollakin.

– Kuka sen täältä olisi pois vienyt, Lempiäinen naurahti.

– Voihan ne ryssät tarvita kiskoja muuallakin, Rastas mietti. – Purkavat radan ja rakentavat sen toiseen paikkaan.

– Mennäänkö yli? Perkko kysyi.

– Syödään hieman kuivamuonaa ensin ja harpataan sitten radan yli.

Miehet katsoivat itselleen sopivat istuinpaikat ja alkoivat sitten kaivella repuistaan syötävää.

– Tuskin tässä uskaltaa nuotiota sytyttää teen keittoa varten, Lempiäinen mietti.

– Syödään säilykkeitä ja leipää, Rastas totesi. – Eivätpä hän ehdi homehtua.

– Sehän se on vaarana näin loppukesällä, Lempiäinen myönsi. – Vaikka on sitä ennenkin homeista leipää syöty.

– Kulkeekohan tässä junia? Hännikäinen mietti katsoessaan radalle.

– Tuskin, Rastas sanoi. – Ei tästä ole kartan mukaan etulinjoille kuin viitisen kilometriä. Junaan yltäisi ampua tykillä.

– Ovatkohan ampuneet? Perkko kysyi.

– Tuskin ne tyhjää rataa ampuvat. Junaa kylläkin, mutta

silloin pitäisi tietää sen tarkka sijainti. Liikkuvaan junaan on vaikea osua.

– Niin, Perkko myönsi. – Pitäisi ennakoida oikein, muuten kranaatit tippuisivat liian taakse tai menisivät eteen. Voisi silloinkin juna tuhoutua ajettuaan rikkoontuneeseen radan kohtaan.

– Eivät ryssät tuo tänne junia tuhottaviksi, Rastas totesi. – Kyllä niilläkin on kuljetuskalustosta pulaa.

Syötyään Rastas alkoi tutkia karttaa.

– Minne päin ajattelit jatkaa? Hännikäinen kysyi.

– Kai radan yli pitäisi mennä. Tosin puolen kilometrin päässä on Teinin asema.

– Pitäisikö käydä vilkaisemassa siellä?

Rastas taittoi kartan takaisin karttalaukkuunsa.

– Olisihan se hyvä vilkaista sielläkin, Rastas mietti.

– Tietojahan täältä tultiin hakemaan, Lempiäinen totesi.

– Käydään katsomassa, Rastas sanoi. Hän varmisti reppunsa olevan kiinni ja nousi sitten ylös ja heitti repun selkäänsä.

– Tuskin ne pitävät asemarakennuksia tyhjillään, Rastas jatkoi. – Tiedä vaikka siellä olisi joku pienimuotoinen huoltokeskus.

Partio lähti kävelemään asemaa kohti. Puolen kilometrin matka taittui nopeasti. Asemaa lähestyttäessä miehet hiljensivät vauhtiaan.

– Pitäkää aseet valmiina, Rastas kehotti. – Ei sitä tiedä mitä täällä on vastassa.

– Voi täällä olla vaikka se kuuluisa Venäjän karhu, Perkko pelleili. – Tai itse Stalin!

– Karhuista en tiedä, Rastas sanoi. – Tuskin täällä Stalin on, mutta muita ryssiä voi olla.

Miehet etenivät hajanaisena ryhmänä. Äkkiä Hännikäinen pysähtyi. Hän näytti kädellään eteensä.

– Ryssien tekemä kapulatie.

– Ei näytä kovin hääppöiseltä, Rastas totesi. – Pehmeän maan päälle on kasattu ohkaisia puita.

– Näyttää menevän asemalta länteen, Lempiäinen sanoi.

– Ei tätä voi kulkea kuin kävellen tai ratsastaen.

– Ei taida asemallakaan sitten olla mitään mielenkiintoista, Rastas mietti.

Miehet etenivät näköetäisyyden päähän asemarakenuksista. Niiden luona ei näkynyt ketään, mutta maassa oli hevosten kavioiden ja kärryjen renkaiden jälkiä.

– Nuo näyttävät tuoreilta, Hännikäinen ilmoitti. – Rysät voivat olla lähistöllä, ei niiden asemalla tarvitse majoilla.

– Kierretään hieman ja mennään radan yli, Rastas totesi.

– Jatketaan sitten matkaa suunnitelman mukaan.

Miehet kääntyivät koilliseen. Kilometrin kävelyn jälkeen he tulivat kohtaan jossa rata teki mutkan.

– Tässä on hyvä paikka mennä radan yli, Rastas sanoi.

Matalia mäntyjä ja kuusia kasvoi aivan radan varrella tarjoten ylitykseen tarvittavan näkösuojan.

Miehet kuulostelivat kyykyssä hetken ja katsoivat radalle, mutta kun mitään ei näkynyt tai kuulunut, Rastas kohottautui ylös.

– Mennään.

– Odota!

Rastas vilkaisi Hännikäistä.

– Mitä nyt?

– Kuulostaa siltä kuin joku hakkaisi puuta.

Miehet kuuntelivat. Pian muutkin alkoivat erottaa kirveen iskuja. Sitten myös hevonen hörähti.

– On siellä ryssiä, Rastas totesi. – Eivät kirveet yksinään kalahtele puuta vasten.

– Tekevätköhän kapulatietä, Hännikäinen mietti.

– Siihen puun kaato ja hevosella ajo viittäisi, Rastas myönsi. – Käydään kurkistamassa.

– Ääni kuuluu radan toiselta puolelta, Hännikäinen sanoi.

– Mennään yli!

Miehet juoksivat radalle ja ylittivät sen. Radan toisella-kin puolella kasvoi sankka kuusikko.

– Mennään varovaisesti ääntä kohti, Rastas kehotti.

Miehet etenivät konepistoolit ampumavalmiina.

– Edessä on kapulatie, Perkko kuiskasi.

Miehet pysähtyivät ja tähystivät tielle.

– Näyttää tuoreemmilta puilta kuin äskeisellä tiellä, Rastas sanoi hiljaa.

– Ääni kuuluu pohjoisesta, Perkko sanoi. – Käydäänkö katsomassa?

– Pakkohan se on, Rastas totesi. – Jää muuten kaivelemaan mieltä.

– Ei me uteliaita olla, Lempiäinen naurahti. – Herrat haluavat tietoja, joten täytyyhän meidän hankkia niitä.

– Eiväthän juoruakatkaan ole uteliaita, Rastas totesi. – Nekin haluavat vain tietoja.

Miehet jatkoivat matkaa. He kävelivät kapulatie vieressä metsän suojassa. Kirveiden iskujen äänet voimistuivat koko ajan kertoen heidän lähenevän kohdetta. Myös hevosten ja niiden vetämien kärryjen ääniä alkoi kuulua enemmän.

– Maahan, Rastas kuiskasi.

Miehet maastoutuivat. Edessä näkyi majoitusalue, jossa oli useita telttoja ja pari korsunkin tapaista hirsirakennusta.

– Näyttää pysyvämmältä majoitusalueelta kuin pelkään tienteeseen tarkoitettulta, Rastas kuiskasi.

– Siltä näyttää, Hännikäinen myönsi. – Osa ukoista parantaa tietä, mutta näkyy tuolla juuri valmistuneita taisteluasemiakin.

Miehet katsoivat hetken aikaa vihollisen touhuja. Nämä paransivat pienemmällä puilla tietä osan ajaessa hevosilla paksumpia hirsii taisteluasemien vahvikkeeksi.

Rastas kirjoitti havaintonsa muistivihkoonsa ja laittoi sen sitten karttalaukkuun.

– Hiivitään takaisin ja käännytään itään, hän sanoi sitten.

Miehet palasivat takaisin samaa reittiä kuin olivat tulleetkin. Parin sadan metrin jälkeen he kääntyivät itään.

Kärjessä kulkenut Lempiäinen ohitti tiheän kuusen.

– Perkele!

Lempiäisen perässä tullut Rastas luuli Lempiäisen kaatuneen, mutta samassa hänkin näki kiroilun aiheen.

– Kämpälät ylös, ruki verh!

Partiota vastaan kävellyt vihollinen ei totellut Lempiäisen uutta huudahdusta, vaan alkoi riuhtoa kivääriä olaltaan.

Muut alkoivat vasta kääntää konepistooliaan vihollista kohti, kun Lempiäinen jo loikkasi tämän kimppuun.

– Älä ukko edes yritä!

Lempiäinen väänsi kiväärin miehen käsistä ja heitti sen maahan. Vasta nyt vihollinen kohotti kätensä.

– Viedään ukko syvemmälle metsään ja kuulustellaan siellä, Rastas määräsi.

Partio lähti kuljettamaan vankia. He pysähtyivät puolen kilometrin kävelyn jälkeen.

Rastas tarjosi vangille tupakan ja näytti hänelle merkkiä istua maahan. Partiomiehet asettuivat istumaan vangin ympärille.

Rastas katsoi Sederholmia.

– Kysy siltä, että mikä ukko se on ja mitä porukkaa täällä on.

Sederholm alkoi kuulustella vankia. Aluksi tämä ei puhunut mitään, mutta alkoi sitten vastata harvasanaisesti kyselyihin.

– Mitä se kertoi? Rastas kysyi Sederholmin lopetettua kuulustelun.

– Aluksi se kertoi, ettei tiennyt mistään mitään, mutta lopulta se alkoi laulaa tietojaan.

Sederholm katsoi kuulustelun aikana tekemiään muistiinpanoja ja jatkoi:

– Vangin kertoman mukaan tänne siirtyi Tenenitšin luota elokuun 15. päivänä tykkipatteri, jossa on neljä traktorivetoista 122 mm:n tykkiä. Traktoreita on kaikkiaan kuusi. Tykkeihin on 280 kranaattia tykkiä kohti.

– Ovatko ne tulittaneet meikäläisten puolelle? Rastas kysyi.

Sederholm kysyi asiaa venäläiseltä. Tämän vastattua Sederholm totesi:

– Eivät viime aikoina.

– Paljonko täällä ja tykistössä on joukkoja ja mihin ne kuuluvat?

Sederholm kysyi venäläiseltä. Tämän vastattua hän sanoi:

– Paikalla on noin 80 ylijohdon reserviin kuuluvaa miestä. Vanki kertoi vielä, että niillä on aseistuksena neljä pikakivääriä ja kuusi konepistoolia, muilla on kiväärit.

- Missä tykit ovat?
 - Naamioituina metsän reunassa, Sederholm vastasi kysytyään asiasta vangilta.
 - Tietääkö se muuta?
 - Ei ainakaan kerro.
- Rastas oli hetken aikaa mietteliään näköinen. Sitten hän huokasi.
- Tulihan sitä tiedustelutietoja tuossakin.
 - Mitä tehdään vangin kanssa? Lempiäinen kysyi.
 - Sitä minä juuri pohdin, Rastas myönsi. – Ei me voida sitä mukanakaan viedä. Vaikka se jaksaisi vauhdissamme, niin se paljastaisi meidät ryssille heti kun voisi.
 - Vaikea sen kanssa on tiedustella.
 - Jos päästäisimme sen menemään, Rastas jatkoi, – niin se kertoisi meistä ja saisimme välittömästi takaa-ajajat kintereillemme. Sitten juostaisiin kilpaa omalle puolellemme!
 - Vähiin käyvät vaihtoehdot.

2. luku

Partio jatkoi matkaa ilman vankia. Miehet kävelivät ripeästi mutta hiljaisina itää kohti. Puheliaammatkaan miehet eivät montaa sanaa sanoneet. He kaikki tiesivät päätöksensä välttämättömyyden. Sota oli julmaa, mutta jos ei tappanut, tuli tapetuksi.

Partio tuli kello 20.30 maantien laitaan.

- Pysähdytään tupakan mittaiselle tauolle, Rastas sanoi.
- Tuskin kukaan marssii tietä pitkin ja haistaa tupakan savun.

Miehet istuivat mättäille ja muille sopiviksi katsomilleen paikoille ja sytyttivät tupakat.

Tauon jälkeen Rastas otti karttalaukustaan kartan.

- Tämä on Tenenitši–Damidovskaja-maantie, hän sanoi karttaa tutkittuaan.

– Onkohan tätä paljonkin liikennöity, Lempiäinen mietti nousten ylös katajapensaansa vieressä olleelta kiveltä.

Hän käveli tien reunaan ja katseli molempiin suuntiin. Mitään ei näkynyt.

Lempiäinen tähyili jonkin aikaa ja palasi sitten muiden luokse.

- Miltä näytti? Rastas kysyi.
- Nelisen metriä leveä tie. Melko hyvässä kunnossa kun on ojitettukin.

– Näkyikö autojen jälkiä?
– Ei paljoa, mutta voi tätä autoilla ja hevosajoneuvoilla ajaa.

– Turha tähän on jäädä tähyttämään, Rastas totesi.
– Kävellään tien suuntaisesti metsän suojassa, niin kuulemme jos tiellä liikkuu jotakin.

Partio oli ehtinyt kävellä puoli tuntia, kun Tenenitšin suunnasta alkoi kuulua auton ääntä.

– Mennään kurkistamaan, mikä sieltä on tulossa, Rastas sanoi.

Miehet harppoivat nopeasti lähemmäksi tietä. Loppukesän hämäryys alkoi jo vyöryä tienoon ylle, joten partion ei tarvinnut pelätä paljastumista. Miehet kyyristyivät kuitenkin näkösuojaan puiden taakse.

– Ei sieltä tule äänestä päätellen kuin yksi, Perkko totesi tielle tähyttäessään.

– Tuskinpa täällä isoja kolonnia kulkee, Rastas sanoi.
– Mutta havainnot yksittäisistäkin ajoneuvoista ovat arvokkaita tiedustelutietoja. Silloin tiedetään, ettei täällä kuljeteta tavaraa eikä alueella olevia joukko-osastoja huolleta tätä reittiä.

Hitaasti ajava kuorma-auto tuli näkyviin. Sen himmentettyjen ajovalojen valokeilat hävisivät tummaan tienpintaan, joten auton kuljettaja ei paljoa nähnyt tielle. Tästä partiomiehet olivat tyytyväisiä, sillä nyt heitä oli entistä huonompi nähdä.

Auto ohitti partion ja jatkoi sitten keinahdellen matkaa epätasaisella tiellä.

– Jotakin sen lavalla oli, Rastas totesi, – mutta ei sitä tarkemmin nähnyt.

– Pari säkkiä tai jotakin pressulla peitettyä, Lempiäinen sanoi. – Tuskin mitään ihmeellistä.

– Jatketaan kauempana tiestä, Rastas ehdotti. – Jos auto tulee niin kuulemme sen äänen. Lastia ei erottaisi kuitenkaan.

Partio siirtyi syvemmälle metsään, mutta pysytteli kuitenkin kuulomatkan päässä tiestä. Kymmenen minuutin kuluttua kuului jälleen auton ääntä.

– Tulee toisesta suunnasta kuin äsken, Perkko totesi.

– Siltä kuulostaa, Rastas myönsi. – Onkohan eri auto, vai tuleeko äsken nähty jo takaisin?

– Jos se on sama auto, niin ei se ole kaukana käynyt.

Miehet pysähtyivät kuuntelemaan, kunnes auton ääni oli ohittanut heidät.

– Yksinäinen auto tämäkin oli, Hännikäinen mietti.

– Ei tällä tiellä taida ruuhkaa olla.

– Jotakin tietä täällä ovat vihollisen joukot täytyy huoltaa, Rastas sanoi.

– Niin, Lempäinen myönsi. – Joko täällä ei ole joukkoja tai ne huolletaan hevosajoneuvoilla jotakin metsätietä pitkin.

– Kyllä täällä ryssiä riittää, Rastas vakuutti. – Eri juttu on, missä ne lymyävät.

Auton äänen lakattua kuulumasta partio jatkoi matkaa entiseen suuntaansa. He olivat ehtineet kävellä vain kymmenen minuuttia, kun he tulivat joen rantaan.

– Mistähän se Luoja on ollut näin suutuksissa, että on kaivanut tiellemme tämän joen, Hännikäinen naurahti.

Rastas katsoi Hännikäistä.

– Mitä tarkoitat?

Hännikäinen nyökkäsi jokea kohti.

– Järvet voi kiertää, mutta joet joudutaan ylittämään, varsinkin kun ne virtaavat poikittain menosuuntaamme.

– Tämä Tšaldogajoki on niin pitkä, että sen yli joudutaan kahlaamaan myös paluumatkalla, Rastas totesi.

– Mieluummin minä kahlaan tai uin hetken joen yli kuin rämmin tuntikausia upottavassa suossa, Perkko sanoi.

Rastas käveli veden ääreen ja koukkasi joesta vettä kenttäpulloonsa.

– On virtaavasta vedestä hyötyäkin, hän sanoi, joi pullosta pitkän kulauksen ja täytti sen sitten uudelleen.

– Kaikessa on hyvät ja huonot puolensa, Hännikäinen myönsi.

– Ryssissä ei ole kuin huonoja puolia, Rastas totesi.

– Älä nyt, Hännikäinen naurahti. – Ilman niitä et marssisi täällä kauniissa luonnossa nauttimassa kesäisestä illasta.

– Voisin minä Suomenkin luonnossa marssia tai keksisin muuta tekemistä.

– Aikahan se kävisi pitkäksi, jos ei sotia olisi!

Miehet riisuiivat saappaansa ja vaatteensa ja kahlasivat sitten joen yli.

– Onneksi ei enää ole sääskiä ja paarmoja, Perkko totesi.

– Ne olisivat heti paljaassa perseessä kiinni!

– Sellaisia ne naaraat ovat, Rastas sanoi. – Ei niille tarvitse kuin vilauttaa, niin heti kiinnostuvat!

Miehet kuivasivat itsensä paitoihinsa ja pukivat sitten vaatteet ylleen.

– Lähdetään marssimaan kaakkoon, Rastas sitten määräsi.

Partio lähti liikkeelle, mutta sadan metrin kävelyn jälkeen kärjessä marssinut Rastas pysähtyi.

– Ryssät metelöivät.

– Siltä kuulostaa, Lempiäinen myönsi.

Miehet kuuntelivat hiljaisina.

– Tuntuu kuuluvan Tšaldogasta koilliseen, Rastas sanoi sitten. Hän otti kartan esiin ja merkitsi kynällä paikan siihen.

– Onkohan sielläkin tykistöä, vai mitä joukkoja siellä lienee, Perkko mietti.

– Puuta siellä ainakin hakataan.

Miehet kuuntelivat hetken.

– Käydään vilkaisemassa lähempää, niin tiedetään ketä siellä on, Rastas ehdotti sitten.

– Tuskin ne tulevat itse meille ilmoittautumaan ja sanomaan käsipäivää, Lempiäinen myönsi. – Mennään vaan.

Miehet jatkoivat matkaa ääntä kohti. He eivät olleet ehtineet edetä pitkälle, kun kirveiden iskujen seasta alkoi erottaa puhetta. Partio pysähtyi.

– Hiivitään lähemmäksi, Rastas kuiskasi.

Miehet ryömivät varovasti eteenpäin. Hämärä ja puusto tarjosivat suojaa, mutta aina oli vaarana, että mahdollinen vartiomies tai joku muu ulompana muista oleva vihollinen saattaisi havaita heidät.

Etummaisena ryöminyt Rastas pysähtyi paksun kuusen juurelle. Vajaan sadan metrin päässä olevaan metsikköön oli hakattu aukea.

– Näyttää leiripaikalta, Rastas kuiskasi viereen ryömi-
neelle Sederholmille.

– Siltä näyttää.

Partiomiehet katsoivat, kuinka muutama vihollisotilas hakkasi kirveellä polttopuita. Pari muuta miestä seisoivat hakkaajien vieressä.

– Kummaa työskentelyä ryssillä, Rastas kuiskasi. – Pari ukkoa tekee työtä ja muut molottavat vieressä.

– Täytyyhän sitä ohjeita antaa, jos eivät osaa, Sederholm virnisti.

Lempiäinen muutti paikkaa kiven takaa Rastaan toiselle puolelle.

– Täällä on tykkipatteri, Lempiäinen kuiskasi.

– Saattaa olla, Rastas myönsi. – Ei tänne ole ainakaan taisteluasemia kaivettu.

– Tuolla on kuusenoksilla naamioituna ainakin kaksi tykkiä, Lempiäinen kuiskasi.

Rastas otti varovaisesti kiikarin repustaan ja tähysti sillä Lempiäisen osoittamaan suuntaan.

– On siellä kolmaskin, hän sanoi sitten. – Ja kranaatti-laatikoita on pinottu tuonne etäämmälle.

Rastas kiikaroi hetken ja totesi sitten:

– Tuolla on havuilla naamioituja teltoja. Ovat ehkä siirtyneet tänne vasta, tai muusta syystä eivät ole kaivaneet korsuja.

– Tykistö on liikkuvaa porukkaa, Sederholm totesi hiljaa. – Ehkä eivät siksi kaiva korsuja.

– Eiköhän tämä paikka ole nähty, Rastas sanoi hiljaa laittaessaan kiikarin reppuunsa.

– Eikö sitä olisi parempi roikottaa kaulassa, Lempiäinen totesi. – Olisi heti tarvittaessa nopeasti käytössä.

– Painaa turhaan niskaa ja hiertää. Konepistoolissa on riittävästi roikottamista.

Partio vetäytyi paikalta vaivihkaa.

– Jatketaan kaakkoon, Rastas sanoi heidän peräännyttyään sata metriä.

Partio lähti kävelemään ripeää vauhtia. He pysähtyivät vasta kello 22 Paljärven lähelle.

– Eiköhän jäädä tähän yöksi, Rastas ehdotti.